



Центр професійного розвитку  
педагогічних працівників  
Вінницької міської ради



Консультант *Юлія Антонішина*



**Соціоадаптаційні труднощі  
у дітей  
з особливими освітніми потребами**

Останнім часом усе більше батьків дітей з особливими освітніми потребами бажають, щоб їхні діти здобували освіту разом із однолітками. Зрозуміло, що така дитина може відчувати під час інтеграції певні труднощі, однак це для неї буде досвідом, яким вона зможе скористатися в подальшому житті. Адже в умовах обмеження виховання умовами однієї сім'ї, діти з інвалідністю деякою мірою ізольовані від суспільства і позбавлені можливості вести повноцінний спосіб життя у відкритому середовищі, що аж ніяк не відповідає їхнім особливим потребам.



В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, **стану здоров'я, інвалідності**, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

***Закон України «Про освіту» ст.3 п.2***



**Знедолена природою дитина не повинна знати, що в неї слабкий розум, слабкі сили. Виховання такої дитини має бути в сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим.**

***В.Сухомлинський***





**Соціальна адаптація** — пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи відносин із соціальними об'єктами, рольова пластичність поведінки, інтеграція особистості у соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища, форм соціальної взаємодії.

**Соціалізація**— (від лат. *socialis* – суспільний) активне засвоєння особистістю соціального досвіду, соціальних ролей, норм, цінностей.



Адаптація відбувається на трьох рівнях:

- фізіологічному;
- психологічному;
- соціальному.

**На фізіологічному рівні** адаптація передбачає здатність організму людини підтримувати свої фізіологічні параметри в межах, необхідних для нормальної життєдіяльності при зміні зовнішніх умов.

**На психологічному рівні** адаптація забезпечує нормальну роботу всіх психічних структур під впливом зовнішніх психологічних чинників (прийняття зважених рішень, прогнозування розвитку подій і ін.).

**Соціальна адаптація** забезпечує пристосування людини до ситуації, соціального середовища за рахунок вміння аналізувати поточні соціальні ситуації, усвідомлення своїх можливостей у ситуації, соціальних обставин, вміння утримувати свою поведінку відповідно до головних цілей діяльності.



## Форми соціальної адаптації:

- ▶ активна (індивід прагне вплинути на середовище, змінити його, тобто активно входить у процес соціалізації);
- ▶ пасивна (не взаємодіє із середовищем, не прагне змінити його, пристосувати до особистих норм, оцінок, засобів діяльності).







Соціальна адаптація є одним з етапів інтеграції в суспільство.

Нова українська школа передбачає, що освітній заклад буде давати не лише знання, а й вчитиме застосовувати їх на практиці та формувати ставлення і цінності.



Питання соціальної адаптації в освітніх закладах має вирішуватися шляхом створення спеціально організованої неперервної комплексної системи впливу.

Педагогічний, корекційний, виховний вплив на учнів з інтелектуальними порушеннями має бути спрямований на створення системи методів і засобів соціальної адаптації з урахуванням всієї складності порушень розвитку у цих дітей.

## **Перебуваючи в освітньому закладі, учні з інтелектуальними порушеннями мають можливість:**

- ▶ задовольняти і розвивати свій творчий потенціал;
- ▶ отримувати навички адаптації до сучасного соціуму;
- ▶ отримувати допомогу в розвитку інтересів, засвоєнні знань (відповідно до своїх індивідуальних здібностей)
- ▶ повноцінно заповнювати простір вільного часу;
- ▶ отримати допомогу в самовизначенні та виборі професії, що, в свою чергу, сприяє вирішенню проблеми соціальної адаптації та інтеграції.



## Соціадаптаційні проблеми дітей з порушенням інтелектуального розвитку:

- ▶ труднощі у спілкуванні;
- ▶ неадекватні реакції;
- ▶ проблеми у відносинах з оточуючими;
- ▶ відсутність самостійності;
- ▶ безініціативність;
- ▶ неусвідомленість мотивів діяльності;
- ▶ нерозуміння (або часткове розуміння) власних потреб та інтересів;
- ▶ систематична потреба психолого-педагогічного контролю, керівництва поведінкою та діяльністю тощо.





## Варто пам'ятати що:

- ▶ дитина, яка має особливості розвитку, може бути так само талановитою, як і її однолітки, які не мають проблем зі здоров'ям. Але знайти свої дарування, розвивати їх, приносити за їх допомогою користь суспільству їй заважає нерівність можливостей, яку максимально потрібно усунути;
- ▶ людина з особливими потребами – не пасивний об'єкт соціальної допомоги, а людина, що розвивається, що має право на задоволення різнобічних соціальних потреб у пізнанні, спілкуванні, творчості.

# Шляхи підтримки:

- ▶ **індивідуальний підхід** до кожного учня з боку педагога, що допоможе йому адаптуватися до умов життя в освітньому закладі;
- ▶ виявлення довіри до учня, заохочення, позитивно оцінювати будь-яку діяльність;
- ▶ співпраця з корекційними педагогами (ефективність навчання та виховання);
- ▶ створення сприятливої атмосфери для спілкування з однолітками (наслідування), співробітниками школи;
- ▶ залучення до участі у позакласних та позашкільних заходах;
- ▶ залучення до співпраці та різних форм роботи впродовж дня;
- ▶ залучення батьків дитини з ООП до активної участі в колективному житті класу.



# Рекомендації педагогам у роботі з дітьми з ООП

1. Варто створити для роботи спокійну атмосферу: міміка та пантоміміка (жести) відіграють важливу роль у встановленні контактів; жести мають носити відкритий доброзичливий характер; не слід перехрещувати руки на грудях, ховати їх за спину або у кишені.
2. Варто намагатися налагодити доброзичливий, партнерський контакт: свою роботу треба починати з усмішки; ні в якому разі не можна налаштовуватись на почуття жалю або зверхності, тим паче нехтувати дитиною - ваше обличчя і жести вас видають.





**3.** Дитина з інвалідністю має своє психологічне життя: потрібно коректно увійти в її внутрішній світ, м'яко зацікавити у грі, іграшці, завданні; варто використовувати наочні матеріали (дидактичні ігри, роздатковий матеріал, мозаїку, конструктор тощо).

**4.** Дитина з ООП піддається впливу страхів більше, ніж звичайна; варто повсякчас підбадьорювати дитину; слова «не вмієш», «злякався», «у тебе не вийде» потрібно виключити з розмови; варто постійно тримати дитину у полі зору, стежити за її реакціями: напруженість, стереотипні рухи, невдоволені репліки мають бути поміченими.

**5.** Слід бути насторожі, якщо дитина голосно сміється, співає, залишаючись напруженою; іноді можуть виявлятися сексуальні нахили дитини.





Для того, щоб корекційна спрямованість навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку дала позитивні результати, учитель повинен розуміти наскільки вона ефективна, тобто вміти користуватися **такими критеріями**, як:

- ▶ якісне і кількісне полегшення структури дефекту (закріплення результату корекційних занять);
- ▶ виправлення недоліків і перехід до скоригованої вади, до позитивних можливостей дитини;
- ▶ підвищення рівня актуального розвитку і, як наслідок, збільшення зони найближчого розвитку;
- ▶ свідоме користування дітьми набутим досвідом;
- ▶ накопичення і позитивна зміна властивостей особистості.



## Педагог повинен оволодіти необхідними знаннями та навичками:

- ▶ мати уявлення про основні види порушень психофізичного розвитку дитини;
- ▶ вивчити стан уваги, втомлюваності, темп роботи кожної дитини;
- ▶ враховувати стан слуху, зору, особливості моторики та загального фізичного розвитку учня;
- ▶ бути добре знайомим з приладами, які використовують учні з порушенням зору і слуху, вміти перевіряти придатність слухових апаратів, стежити за чистотою окулярів;
- ▶ навчитися визначати, оцінювати і створювати навчальне середовище для дітей з різними потребами;



- розуміти основні принципи роботи в команді;
- навчитися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час занять;
- змінювати рід занять або закінчувати заняття, коли діти втомилися чи відволікаються;
- вміти складати плани індивідуальної роботи, оволодівати спеціальними методиками відповідно до специфічних потреб дітей;
- створювати оптимальні умови для спілкування, сприяти налагодженню дружніх стосунків між дітьми;
- формувати у дітей досвід стосунків у соціумі, навичок адаптації до соціального середовища;
- ставитися з повагою до дітей та їх батьків.



Соціально-педагогічна діяльність з підтримки дітей з інтелектуальними порушеннями - це безперервний поетапний процес соціального виховання з потребами на різних вікових етапах, в різних верствах суспільства і за участю всіх соціальних інститутів, всіх суб'єктів виховання та соціальної допомоги .

# Нормативно-правові документи що регулюють інклюзивну освіту

<https://naurok.com.ua/conference/doc/study>

Интернет-конференція «Робота з нормативною документацією: інклюзивна освіта»

На Урок  
освітній проєкт

Інклюзивна освіта в нормативних Бермудах

Постанови Кабінету Міністрів України	18	3	Закони України
Накази Міністерства освіти і науки України	21	4	Методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України
Листи Міністерства освіти і науки України	7	2	Розпорядження Кабінету Міністрів України

55

Джерело: <https://ircenter.gov.ua/static-pages/regulations>

ІНШІ ВІДЕО

9:17 / 2:58:22 • Сергій Зайцев. Інклюзивна освіта: як не заблукати в нормативних Бермудах

Свідцтво та матеріали

Програма та спікери

Запитання та відповіді


Про конференцію

# Документи, які варто опрацювати ґрунтовно

освітній проєкт

Інтернет-конференція «Робота з нормативною документацією: інклюзивна освіта»

**На Урок**  
освітній проєкт



**ПОСТАНОВА КМУ №545** ●  
ВІД 12.07.2017 Р.  
Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр

**ПОСТАНОВА КМУ №957** ●  
ВІД 15.09.2021 Р.  
Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти.

**НАКАЗ МОН №609** ●  
ВІД 08.06.2018 Р.  
Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП в ЗЗСО та ЗДО.

**НАКАЗ МОН №1353** ●  
ВІД 02.11.2020 Р.  
Про затвердження Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів.

**ПОСТАНОВА КМУ №530** ●  
ВІД 10.04.2019 Р.  
Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти.

**ПОСТАНОВА КМУ №88** ●  
ВІД 14.02.2017 Р.  
Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з ООП.

ІНШІ ВІДЕО

9:50 / 2:58:22 • Сергій Зайцев. Інклюзивна освіта: як не заблукати в нормативних документах

Свідectво та матеріали   Програма та спікери   Запитання та відповіді   Про конференцію



***Дякую за увагу!***